

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

30
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

БГПУ
им. М. Ақмұллы

РУДН

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ
ТӘСІЛДЕМЕ: ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ФОРУМ

«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ: НАУКА И ПРАКТИКА»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND
PRACTICE»

МАТЕРИАЛДАРЫ

Астана

26 ақпан 2026 жыл

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ**

**«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕМЕ:
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ
26 ақпан, 2026 жыл**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОГО
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОГО ФОРУМА
«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ:
НАУКА И ПРАКТИКА»
26 февраля, 2026 года**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL FORUM
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND PRACTICE»
february 26, 2026**

Астана, 26 ақпан 2026 ж.

УДК 37.0
ББК 74.00
П23

Жалпы редакциясын басқарған: Сомжүрек Б.Ж.

Редакция алқасы: Асылбекова М.П., Атемова К.Т., Байсарина С.С., Сламбекова Т.С.,
Махадиева А.К.

П23 Педагогикалық кадрларды даярлаудағы заманауи тәсілдеме: ғылым және практика: халықаралық ғылыми-тәжірибелік форум материалдары. 26 ақпан 2026 ж./ – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2026. – 1668 бет.

ISBN 978-601-385-193-8

Халықаралық ғылыми-практикалық форум материалдарының жинағында педагог кадрларды даярлаудың заманауи ғылыми-әдіснамалық негіздерін талдау, педагогикалық білім беру саласындағы инновациялық тәсілдер мен тиімді практикаларды айқындау, халықаралық ғылыми тәжірибе алмасуды дамытуға арналған өзекті ғылыми-тәжірибелік зерттеулердің нәтижелері енгізілген. Материалдарда педагогикалық білім мен ғылымның жаһандық трендтері, педагогикалық білім берудегі жасанды интеллект және цифрлық технологиялар, педагог кадрларды инклюзивті білім беруге дайындаудың халықаралық тәжірибесі және инновациялық әдістері туралы мәселелері қарастырылған. Жинақ білім саласындағы мамандарға, ғалымдарға, оқытушылар мен білім алушыларға арналған.

В сборник материалов международного научно-практического форума включены результаты актуальных научно-практических исследований, направленных на анализ современных научно-методологических основ подготовки педагогических кадров, выявление инновационных подходов и эффективных практик в сфере педагогического образования, а также развитие международного научного обмена опытом. В материалах рассматриваются вопросы глобальных тенденций в педагогическом образовании и науке, использования искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогическом образовании, международного опыта и инновационных методов подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию. Сборник предназначен для специалистов в области образования, ученых, преподавателей и обучающихся.

The proceedings of the International Scientific and Practical Forum include the results of relevant scientific and practical research aimed at analyzing the modern scientific and methodological foundations of teacher training, identifying innovative approaches and effective practices in the field of teacher education, as well as promoting international scientific exchange of experience. The materials address issues related to global trends in pedagogical education and science, the use of artificial intelligence and digital technologies in teacher education, as well as international experience and innovative methods of preparing teaching staff for inclusive education. The collection is intended for education professionals, researchers, teachers, and students.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-601-385-193-8

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2026

Бұл жинаққа енгізілген материалдарға авторлар жауапты.
Authors are responsible for the content of their materials.

269	Нагайцев Т.О. Психолого-педагогические стратегии подготовки педагогических кадров к предупреждению суицидального поведения несовершеннолетних: междисциплинарная модель школьной превенции	1128
270	Оразбаева Д.С. Ағылшын тілі сабағында инклюзивті білім берудің ерекшеліктері	1133
271	Сыдыкова Г.Д., Токсанбаева Г.Б. Танымдық ойындардың аутизм спектрі бұзылысы бар балалардың сөйлеу тілін дамытудағы рөлі	1136
272	Тайғарина А.Э. Психикалық дамуында тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларын білім беру ортасына бейімдеудегі әлеуметтік педагогтың рөлі	1139
273	Турсунбаева А.У. Инклюзивті білім беру жағдайында педагог кадрларды кәсіби даярлаудың инновациялық тәсілдері: халықаралық көзқарас	1142
274	Сейткамалова А.К. Тәрбиеленушілер арасындағы агрессияның алдын-алу тәсілдері	1146
275	Толеуханова А.Д. Инклюзивті мәдениет зерттеулеріндегі әдіснамалық тұғырлар	1149
276	Турекулова Н.А. Бастауыш білім беру арқылы нашар еститін оқушылардың экологиялық сауаттылығын арттыру	1153
277	Болат Б.Қ. Жасөспірімдердің салауатты өмір салтын дене тәрбиесі арқылы қалыптастырудың маңызы	1155
278	Бейсенбаева Ж.Н. Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың ерекшеліктері	1159
279	Мендигереева Д.А. Студенттердің өмірлік құндылықтары мен денсаулыққа көзқарасының психологиялық аспектілері	1162
280	Шарапатов Р.Ж. Девиантты мінез-құлықты жасөспірімдер типологиясын талдау	1167
281	Жақыпбекова З.Ж. Мектеп жасындағы жасөспірімдердің өзін-өзі реттеу мәселелері	1171
<p>4-секция: Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме 4-секция: Ценностный подход к профессиональному развитию современного педагога 4-section: Value-based approach to the professional development of the modern teacher</p>		
282	Абдукаримов Н.А. Педагогические принципы совершенствования уроков физического воспитания для учащихся начальных классов	1176
283	Куттибекова Г.Т. Организация процесса начального образования на основе передовых современных педагогических технологий	1179
284	Абилова Г.О. Заманауи педагогтың кәсіби дамуында педагогикалық вебинарлардың рөлі	1182
285	Ибадуллаева С.Ж., Кожабегенова А.Т. Биология пәні негізінде жоғары сынып оқушыларына экологиялық білімді қалыптастырудың маңыздылығы	1187

286	Есенова Н.Е. Оқыту процесіндегі рефлексияның мұғалімнің кәсіби мәдениетін қалыптастырудағы маңызы	1191
287	Жакыпбекова А.Т., Зулпукарова Д.И., Сманова Н.Т. Ценности профессиональной деятельности будущих молодых учителей	1195
288	Игибаева А.К., Ақитбаева Н.К Некоторые аспекты подготовки будущего педагога в условиях вызовов современного социума	1199
289	Асылбекова М.П., Таңатарқызы Г. Болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттілігін дамытудың теориялық негіздері	1204
290	Койшыманова А.М., Атемова К.Т. Цифрлық трансформация жағдайында педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау	1208
291	Шакаримова К.К., Сламбекова Т.С., Хасан А Цифрландыру дәуіріндегі болашақ педагог-психологтың кәсіби имиджі: ғылыми-теориялық аспектілері	1212
292	Toleubekova R.K., Talpakova M.Z. Formation of corporate competencies of teachers based on a value approach to professional development	1219
293	Сламбекова Т.С., Байсарина Ж.С. Болашақ педагогтерді оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруға дайындау	1224
296	Нұрқасымова С.Н., Толекенова Л.А., Нұрланқызы Г. Сараланған тапсырмалар арқылы білім алушылардың физикалық есептерді шешу біліктерін қалыптастыру	1229
297	Айкинбаева Г.Қ., Таукибаева Ш.Ж., Жылқыбаев К.Д., Шериязданов Б.Р. Жеке тұлғаның дамуына ұлттық құндылықтар мен дәстүрдің әсері	1235
298	Ботабаева А. Е., Қажатбек С. Оқушылардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілігін дамытудың маңыздылығы	1240
299	Истомина Н.С. Интеграция ценностей программы «Адал азамат» в профессиональную деятельность педагога	1243
300	Шангереева С.А., Албытова Н.П. Аксиологические основы профессионального развития будущих педагогов в высшем образовании	1247
301	Торebaева Г.Р., Бельгибаева Г.К., Yucel Gelislli Педагогикалық колледждің білім беру жүйесінде геймификация технологиясын қолдану арқылы студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамыту	1254
302	Албытова Н.П. Білім беру ортасының белгісіздігі жағдайында оқытушының кәсіби бірегейлігін құндылық-мағыналық реттеу	1260
303	Шолпанқұлова Г.К., Ақын А.К. Болашақ педагог-психологтердің гендерлік мәдениетін дамытудың педагогикалық шарттары	1264
304	Ахунова У.О. Музыка как инструмент формирования эмоциональной и социальной компетентности учащихся	1269

305	Нұралы С., Фейзулдаева С.А. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әдістемелік тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі	1272
306	Темірхан А.Е., Мухметова Р.Ж. Оқушылардың оқу мотивациясын арттырудағы smart мақсаттардың рөлі	1276
307	Кишибаева Д.Ж., Оңғарбаева Ж. Педагогтың білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы	1279
308	Polatova A.N., Mamurbekova Z.U. Future perspectives of scientific research in the field of higher education	1284
309	Абдалинова А.Б. Воспитание патриотизма учащихся через внеурочную деятельность: педагогико-психологические основы и практические подходы	1288
310	Темирханова К.Ш. Когнитивтік әдістер – болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің ғылыми-коммуникациялық дағдыларын дамытудың құралы	1292
311	Байменова Б.С., Медей М. Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдысын дамыту	1294
312	Кадырова Ж.Д. Жоғары сынып оқушыларының тұлғалық дамуындағы құндылыққа негізделген кәсіби бағдардың рөлі	1298
313	Ибрайханова А.Е. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың оқырмандық сауаттылығын қалыптастыруда отбасымен жұмыс істеуге даярлаудың әдістемелік жүйесі	1303
314	Нұрланқызы Д. Жеткіншек жастағы оқушылардың қазіргі білім беру жүйесіндегі оқу мотивациясының ерекшеліктері	1306
315	Кәрімова А.Е. Ғылымаралық коммуникация жағдайындағы жоғары мектеп педагогикасы: қазіргі жай-күйі мен даму перспективалары	1311
316	Загородская В.С., Мичирова Р.Р. Ценностный подход в педагогическом сопровождении классных руководителей как условие профилактики конфликтов среди обучающихся	1319
317	Темиргалиева А.Б. Аксиологический вектор цифровизации начального образования: развитие профессиональной компетентности педагога-эксперта	1323
318	Байзакова З.Е. Мектеп жасына дейінгі балаларда еңбек әрекеті арқылы «Адал азамат» құндылықтарын қалыптастыру	1326
319	Серік М. Мектеп жасына дейінгі балалардағы буллингке әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторлар	1330
320	Lyu Y. A value-based approach to the professional development of the modern physical education teacher	1334
321	Abiltayeva A. An axiological approach to the development of environmental competencies of students of pedagogical fields	1339
322	Төреханова Е.С. Мұғалімнің эмоционалдық интеллекті және көшбасшылық қабілеті	1342

323	Абдуллаева Г.С., Баймұрза А.А. Музыка сабақтарында жасанды интеллектті қолдана отырып, оқушылардың эстетикалық және эмоционалдық құндылықтарын арттыру	1346
324	Айдархан М.А., Халикова Н.С. Жыраулар поэзиясын оқытуда герменевтикалық талдауға үйретудің тиімді жолдары	1349
325	Айдарханова Н.Т. Үздіксіз білім беру жағдайындағы педагог тұлғасының кәсіби дамуының өзектілігі	1353
326	Мағзумова З.Н. Жаһандық педагогикалық трендтер контекстінде болашақ мектеп директорларының көшбасшылық дағдыларын дамыту	1357
327	Муханбеткалиева М.Т. Цифрлық білім беру ортасында жасөспірімдердің құндылық бағдарын дамыту: жасанды интеллект мүмкіндіктері	1363
328	Есимова А.Б. Балалар арасында буллингтің алдын алу жолдары	1368
329	Рүстембекова А.Ғ. Әдебиеттік оқу үдерісінде бастауыш сынып оқушыларының гуманистік қарым-қатынас мәдениетін дамыту	1372
330	Тажединова А.Д. Болашақ педагогтердің кәсіби лидерлік дағдыларын дамытудың педагогикалық алғышарттары	1377
331	Әскербек А.Қ., Мурзина С.А. Функционалдық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің кәсіби рөлі мен педагогикалық құзыреттілігі	1381
332	Бекзат А.Б., Ералин Қ.Е., Саймбетова Ж.Т. Кәсіби дизайнерлердің мәдени құзыреттілігін қалыптастырудағы этнодизайн қағидаттарының рөлі	1385
333	Шалабаева Ж.С., Ережепова Б.Т., Серикханқызы А., Сұлтанқызы Р.А., Қайратқызы Д. Бастауыш сынып оқушыларына математика сабағында топтық жұмыс арқылы ынтымақтастығын қалыптастыру ерекшеліктері	1389
334	Гафиятуллина Н.Б. Формирование готовности будущих учителей начальных классов к профилактической работе с младшими школьниками	1393
335	Куандыкова Э.К., Глеубергенова К.А. Карменова Н.Н., Зиявдинова А. К. Сравнительный анализ отечественного и российского опыта практической направленности школьной географии	1397
336	Данабекова Д.А., Ақитбаева Н.К. Психолого-педагогические подходы к интеграции обучения в системе школьного образования РК	1402
337	Дауенова М., Ақитбаева Н.К. Қазіргі жағдайда жасөспірім тұлғасының дамуына элеуметтік-мәдени ортаның әсері	1407
338	Сералы Ә.Е., Ильясова Г.У. Химия пәнін оқытуда білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру	1411
339	Сағындықова А.Т., Есмаханова Г.А.	

	Мектеп жасына дейінгі балалардың эмоциялық тұрақтылығын қалыптастыруда ертегі терапиясының маңызы	1416
340	Уайсова К.Т. Болашақ бастауыш білім педагогтерін театрландыру әдістері негізінде оқушыларды оқытуға даярлаудың педагогикалық шарттары	1420
341	Медеубаева К.Т., Сейтенова С.С. Инновациялық білім беру жағдайында студенттердің күзiреттiлiгi мен оқу мотивациясын дамытуға геймификацияның ықпалы	1425
342	Мурсалиева А.К. Бастауыш мектеп оқушыларының оқу мотивациясын ынталандыру және басқару	1429
343	Алимулова А.С. Дене тәрбиесінде волейболдың маңызы	1434
344	Zhamalbek A. Ethical and legal boundaries of pedagogical discourse: mechanisms for preventing aggressive speech acts as the foundation of a teacher's professional culture	1438
345	Есеналиева Н. Химия сабақтарында цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі	1441
346	Жұмабек Ұ.Ә., Убайдулла Ж.С. Мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту	1446
347	Таурбекова А.С. Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды тиімді қолдануға даярлау	1450
348	Атышева Б.Б., Zhalel A. Болашақ биология мұғалімдерінің кәсіби-шығармашылық құзыреттілігін экологиялық ойлаумен ұштастыра дамыту жолдары	1455
349	Ахмаджанова Д.С. Бала тәрбиесінде ұлттық құндылықтарды қолданудың маңызы	1459
350	Кожгельдиева С.С., Қожабаева А.А. Бастауыш сынып оқушыларының сыни ойлау ерекшеліктері	1465
351	Сейтова Ж.Ә. Болашақ әлеуметтік педагогтардың өзін-өзі реттеу негізінде әлеуметтік интеллектісін қалыптастыру	1472
352	Абдрасилова Г.Л., Атемова К.Т. Оқушылар прокрастинациясының алдын-алу: педагог-психолог даярлығындағы құндылықтық басымдық ретінде	1479
353	Асантаева Ұ.С. Балалардың музыкалық білімін бағалаудың тиімділігі	1484
354	Булатбаева А.Ә., Иманбекова Б.І., Болатов А.М Білім беру ұйымдарында суицидтің алдын алуды ұйымдастырудағы жүйелі тұғыр	1488
355	Әшірбай А.С. Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме: жүсіп баласағұн идеялары негізінде	1493
356	Жаныбекова Л.Т., Жаныбекова Р.Т., Қайырбосынқызы Ә. Влияние изучения иностранного языка на формирование профессиональных компетенций будущего специалиста	1497
357	Боранбаева Г.Н.	

	Диалог поколений: трансформация ценностных ориентаций молодых учителей и опытных наставников	1501
358	Искакова Д.А. Жеткіншектер арасындағы буллингті алдын алудағы әлеуметтік педагогтың рөлі	1506
359	Касымбекова А. Ж., Ильясова Г.У. Химияны оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері	1510
360	Дарбаева Г.Қ. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби дамуындағы психологиялық саулықтың құндылықтық маңызы	1515
361	Утеубаева Н.А. Формирование языковой личности современного студента в многоязычной образовательной среде: ценностный и социолингвистический аспекты	1520
362	Узакбаева А.Т., Текеев И., Рахимжанова Л.Б. Методические принципы и педагогические условия адаптивного обучения на основе интерактивного веб-приложения	1524
363	Мускина А.Н. Жас педагогтің кәсіби дамуының құндылықтық бағдарлары	1529
364	Азимов К.Э. Педагогические возможности предмета «начальная допризывная подготовка» в формировании у учащихся чувства патриотизма в условиях образования, основанного на ценностях	1534
365	Мұратқызы А. Болашақ педагогтердің кәсіби дамуында құндылық бағдарларын қалыптастыру	1539
366	Байназарова А.Б. Бала тұлғасының әлеуметтік бейімделуі отбасы тәрбиесі жағдайында	1544
367	Абенев Н.Н., Махамбетова Ж.Т. Жасөспірімдердің эмоционалдық әл-ауқатын қалыптастырудағы сынып жетекшісінің рөлі	1549
368	Аметхан Ж. Зар заман поэзиясын оқытудың тиімді әдістері	1554
369	Сайманова П.С. Оқушылардың психологиялық резиленттілігін дамытуға болашақ педагог-психологтерді даярлаудың теориялық негіздері	1559
370	Кулымбаева А.К., Нуркасинова Л.М. Білім берудегі лидерліктің құндылығы және оның қалыптасу механизмдері	1564
371	Қонысбаев Қ.Б., Жандилдина Р.Е. Дене тәрбиесінде баланың жеке тұлға қабілетін дамытуда оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жақтары	1568
372	Курбанов А.С., Ағабек Т.С. Қазақ тілі сабақтарында әдеби мәтін мен лингвистикалық талдауды кіріктіре оқытудың тиімділігі	1572
373	Курманова С.Б., Абдрахманова Р.Р., Литовченко А.Р. Культура клипового мышления: деградация или новая форма разума?	1575
374	Курманова С.Б., Нұрғожа А.Б., Еркінқызы М Критическое мышление как условие модернизации общественного сознания в Республике Казахстан	1580

375	Сулейменова А.М. Мектепке дейінгі ұйым әдіскерінің цифрлық трансформация жағдайындағы кәсіби рөлі	1584
376	Чакенова Б.А. Халықаралық тәжірибе контексінде қазақ дәрігерлерінің ағартушылық бастамалары	1587
377	Кабылбекова Л.Б., Байдалиев Д.Д. Мектеп географиясында табиғи қауіптерді оқыту арқылы білім алушыларды адамгершілікке тәрбиелеу	1592
378	Адаменко А.В. Диагностика уровня сформированности экологической культуры студентов	1597
379	Джанабаяев К.Т., Жанабай А.А., Тұрысбек Ж.Ө. Әскери-патриоттық клуб жұмысын жоспарлау және ұйымдастыру ерекшеліктері	1600
380	Жолдасбаева Т.Ә. Қазіргі білім беру жағдайында ер балалардың азаматтық жауапкершілігін қалыптастырудың әлеуметтік-педагогикалық аспектілері	1604
381	Хачетлов К.А., Хачетлова С.М. Современные тренды в патриотическом воспитании через технологии ИИ	1607
382	Қабен Н.Ғ., Бәйдірова С.С., Ақылбекова Э.А. Бастауыш сынып оқушыларына этномәдени негіздегі патриоттық тәрбие беру	1610
383	Джабиева М.Х., Ермаков Д.С., Амантай Ж.А. Персонализированное образование: проблемы и решения (На примере учебного модуля «педагог: профессия и личность»)	1613
384	Менлибекова Г.Ж., Ниязова Г.Б. Качество образования как целевые ориентиры образовательной программы	1616
385	Асылбекова М.П., Таукелова А.Е. Цифрлық орта жағдайында студенттердің мәдени құндылықтарын дамытудың маңыздылығы	1622
386	Жумабекова Ф.Н. Цифрлық дәуірдегі заманауи педагог мамандарды даярлаудағы құндылықтарға бағдарланған тәсілдеме	1626
387	Махадиева А.К. Формирование позитивного самоотношения будущих социальных педагогов средствами активных методов обучения	1630
388	Бурдесбекова У.И. Менталды денсаулықтың көп аспектілігі мен зерттелу жолдары	1633
389	Сарипбекова А.Т. Теоретические подходы к изучению партисипативной готовности будущих педагогов	1637
390	Жандосқызы А., Кошанова М.Т. Білім беру жүйесіндегі көшбасшылық пен толеранттылық: болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығындағы интеграция	1640

8. Панченко, С. (2017). Необходимость формирования метакомпетенций для успешной социализации будущих молодых специалистов. *Международный образовательный портал [Электронный ресурс]. –Режим доступа: www. taat. ru.*

9. Орбодоева, Л. М. (2014). Метакомпетенция как компонент содержания профессиональной иноязычной подготовки студентов в языковом вузе. *Вестник Московского государственного лингвистического университета. Образование и педагогические науки*, (14 (700)), 144-153.

10. Фуряева, Т. В., & Гудкова, О. В. (2019). Развитие метакомпетенций обучающихся в условиях специализированных классов инженерно-технологической направленности. *Вестник Томского государственного университета*, (442), 199-203.

11. Brown, B. R. (1993). Meta-Competence: A Recipe for Reframing the Competence Debate. *Personnel Review*, 22(6), 25-32.

12. Le-Deist, F. D., & Winterton, J. (2005). What is competence? *Human Resource Development International*, 8(1), 27-46.

ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТАРДЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ МОБИЛЬДІК ТӘУЕЛДІЛІГІН АЛДЫН АЛУҒА ДАЯРЛАУ

А.М.Койшыманова¹, К.Т.Атемова²

¹ *Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің докторанты (Астана, Қазақстан), e-mail: aliyakoishimanova@gmail.com*

² *п.ғ.д. профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Астана, Қазақстан), e-mail: Kalipa_atemova@mail.ru*

Аннотация. Мақалада цифрлық трансформация жағдайында білім беру жүйесінде болашақ педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау мәселесі қарастырылады. Мақаланың мақсаты – цифрлық қоғамдағы оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға болашақ маманның даярлығын анықтап, ұсыныстар беруді көздейді. Цифрлық технологиялардың жедел дамуы оқушылардың психологиялық саулығына жаңа қауіптерді туындатып отыр, соның ішіндегі мобильдік құрылғыларға тәуелділік ерекше өзектілікке ие. Зерттеуде мобильдік тәуелділіктің психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері оның тұлғалық дамуына әсері және педагог-психологтардың кәсіби құзыреттілігін арттыру жолдары талданады. Педагог-психологтарды даярлаудың мазмұндық және технологиялық аспектілерін жаңғырту қажеттілігін негіздейді.

Түйін сөз: цифрлық трансформация, педагог-психолог, мобильдік тәуелділік, алдын-алу, кәсіби даярлық.

Кіріспе

Цифрлық трансформация – қазіргі білім беру кеңістігінің ажырамас бөлігі. Білім беру ұйымында цифрлық технологияларды қолдану білім беруде таптырмас құрал болып табылады. Оқушылардың ақпараттық коммуникациялық технологиялары оқыту мен тәрбиелеуде жаңа мүмкіндіктер ашқанымен, бірқатар әлеуметтік-психологиялық мәселелерді туындатып отыр. Солардың бірі – оқушылар арасында мобильдік құрылғыларды шамадан тыс қолдануына байланысты қалыптасатын мобильдік тәуелділік.

Мобильдік тәуелділік – бұл оқушылардың цифрлық құрылғыларды бақылаусыз қолдануы нәтижесінде қалыптасатын тұрақты психологиялық қажеттілік. Ол оқушының оқу іс-әрекетіне, қарым-қатынасында виртуалдық ортаға басымдық беруімен сипатталады. [2]. Жасөспірімдік кезеңде бұл тәуелділік тұлғалық дамуға теріс әсер етіп, өзіндік бағалаудың төмендеуіне және эмоциялық тұрақсыздыққа алып келуі мүмкін [3]. Сондықтан педагог-психолог тарапынан ерте диагностикалау және алдын алу шаралары ұйымдастыру ерекше маңызға ие.

Мобильдік тәуелділік мәселесі бірқатар шетелдік және отандық ғалымдар қарастырды. Ең алғашқы К.Янг цифрлық және мобильдік тәуелділікті мінез-құлықтық тәуелділіктің бір түрі ретінде сипаттап, оның психологиялық белгілерін айқындаған [2]. Сондай ақ, автор мобильдік құрылғыларды шамадан тыс қолдану тұлғаның өзін-өзі бақылау қабілетінің әлсіреуіне әкелетінін атап көрсетеді. Ал, Ресейлік ғалым И.П.Иванов мобильдік тәуелділікті жасөспірімдер арасындағы әлеуметтік-психологиялық дезадаптацияның факторы ретінде қарастырып, оның алдын алуда мектеп психологының рөліне ерекше мән береді [3]. Зерттеуші профилактикалық жұмыстардың жүйелілігі мен кешенділігін басты шарт ретінде көрсетеді.

Қазақстандық зерттеулерде де цифрлық ортаның оқушы психологиясына әсері өзекті мәселе ретінде қарастырылуда. Б.А. Тоқтарбаева цифрлық білім беру ортасының оқушылардың зейіні мен оқу мотивациясына ықпалын талдай отырып, педагог-психологтардың цифрлық құзыреттілігін арттыру қажеттігін негіздейді [4]. Ал, А.К.Қожахметова мобильдік тәуелділіктің алдын алуда ата-аналармен және педагогтермен бірлескен жұмыстың маңызын атап өтеді [5]. Зерттеушілердің пікірінше, мобильдік тәуелділік оқушылардың когнитивтік қабілеттерінің төмендеуіне, эмоциялық күйзелістердің артуына және әлеуметтік бейімделуінің бұзылуына әкелуі мүмкін [1]. Жоғарыдағы зерттеулер мен қоғамның өзектілігіне байланысы педагог-психологтардың мобильдік тәуелділіктің алдын алу бойынша кәсіби даярлығын күшейту – заманауи білім беру жүйесінің маңызды міндеті болып табылады.

Осы тұрғыда білім беру ұйымдарында қызмет ететін педагог-психологтардың рөлі айрықша. Алайда жоғары оқу орындарында болашақ педагог-психологтарды даярлау барысында мобильдік тәуелділіктің алдын алу мәселесіне жеткілікті деңгейде көңіл бөлінбеуі – өзекті мәселе болып отыр. Көп жағдайда студенттер мобильдік тәуелділіктің түрлері, белгілері, диагностикалау әдістері мен алдын алу технологиялары жөнінде жүйелі білім мен практикалық дағдыларды толық меңгермейді.

Осыған байланысты білім беру ұйымдарында мобильдік тәуелділіктің алдын алу жұмысын ғылыми негізде ұйымдастыру қажеттілігі туындайды. Бұл үрдісте педагог-психологтың кәсіби қызметі ерекше мәнге ие екені белгілі. Сол себептен жоғары оқу орындарында «Педагогика және психология» білім беру бағдарламалары шеңберінде болашақ педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау – заманауи педагогикалық білім берудің өзекті міндеттерінің бірі болып табылады. Оқушылармен тікелей жұмыс жасайтын маманның бойынан мобильдік тәуелділіктің алдын алуды ұйымдастыру қабілеттері мен білімдері жан-жақты болуы тиіс.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университетінің 6В01103 – «Педагогика және психология» білім беру бағдарламасына біз талдау жасадық, соның нәтижесінде оқу жоспарында барлығы 43 пән қарастырылғаны анықталды, оның ішінде 4 пән цифрлық технологияларға тікелей немесе жанама байланысты (шамамен 10%). Бағдарламада оқу, психологиялық-педагогикалық, педагогикалық және өндірістік практика түрлері қамтылған. Цифрлық бағыттағы пәндердің жартысы практика барысында нақты кәсіби дағды ретінде қалыптасады, ал қалған бөлігі теориялық-әдістемелік негіз береді.

«Оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алу» мәселесі пәнаралық сипатқа ие және психологиялық, педагогикалық әрі цифрлық пәндердің мазмұны арқылы жүзеге асады. Психологиялық пәндер тәуелділіктің себептері мен жас ерекшелік факторларын түсіндіреді, педагогикалық пәндер алдын алу жұмысының әдістерін ұсынады, ал цифрлық пәндер ақпараттық мәдениет пен қауіпсіз технология қолдану дағдыларын қалыптастырады.

Дегенмен, бағдарламада цифрлық компоненттің үлесі салыстырмалы түрде төмен. Сондықтан мобильдік тәуелділіктің алдын алу тиімділігін арттыру үшін «Цифрлық гигиена және медиасауаттылық», «Жасөспірімдердің интернет-тәуелділігінің психопрофилактикасы» сияқты арнайы элективті курстар енгізу, практика барысында мектептерде цифрлық тәрбие жобаларын жүзеге асыру және ата-аналармен бірлескен профилактикалық тренингтер ұйымдастыру орынды деп есептейміз.

Сондықтан цифрлық білім беру ортасында педагог-психолог тек кеңесші емес, цифрлық қауіпсіздік пен психологиялық саулықты қамтамасыз етуші маман ретінде әрекет етеді. Ол оқушының цифрлық мінез-құлқын диагностикалау, тәуекел топтарын анықтау, алдын-алу бағдарламаларын әзірлеу және ата-аналармен жұмыс жүргізу функцияларын атқарады. Осыған байланысты педагог-психологтардың кәсіби даярлығы дәстүрлі психологиялық біліммен шектелмей, цифрлық психология, медиасауаттылық және цифрлық тәуелділіктер психологиясы сияқты жаңа бағыттарды қамтуы тиіс.

Осы орайда, біз «Педагогика және психология» білім беру бағдарламасының білім алушыларынан диагностикалық дайындық деңгейін анықтау мақсатында «Оқушылардың мобильдік тәуелділік деңгейін анықтайтын әдістемелерді білесіз бе?» деген сауалнама алған болатынбыз. Соның нәтижесінде 113 қатысқан респонденттің 16%-і «Ия, білемін», 46%-і «Жоқ, білмеймін», 38%-і «Сырттай білемін, қолданбаймын» деп жауап берген. Бұл сауалнама арқылы біз білім алушылардың мобильдік тәуелділікті анықтауға арналған психодиагностикалық әдістемелерді меңгеруі қажет екенін анықтадық.

Болашақ педагог-психологтардың кәсіби даярлығы тек теориялық біліммен шектелмей, оқушылардың цифрлық мінез-құлқын реттеуге, ата-аналармен және мұғалімдермен бірлескен профилактикалық жұмыстар жүргізуге бағытталуы қажет. Бұл үшін оқу бағдарламаларын жаңарту, цифрлық психология элементтерін енгізу, тренингтер мен практикалық сабақтарды көбейту маңызды. Сол себепті қазіргі білім беру кеңістігіндегі әлеуметтік-психологиялық өзгерістер педагог-психологтардың кәсіби даярлығына қойылатын талаптарды жаңаша қарастыруды қажет етеді. Сондықтан оқушылардың мобильдік тәуелділігінің алдын алу сияқты заманауи мәселелер педагог-психологтарды даярлаудың **мазмұндық және технологиялық аспектілерін** кешенді түрде жетілдіруді талап етеді деп санаймыз.

Сондықтан педагог-психологтарды даярлаудың *мазмұндық аспектісі* олардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған білім, білік және дағдылар жүйесін қамтиды. Бұл аспекті болашақ мамандардың психологиялық-педагогикалық дайындық деңгейін анықтайды.

Мазмұндық тұрғыдан даярлау келесі бағыттарды қамтуы тиіс:

- ✓ **психологияның іргелі негіздері** (жас ерекшелік психологиясы, педагогикалық психология, әлеуметтік психология);
- ✓ **цифрлық орта психологиясы**, интернет және мобильдік тәуелділіктің психологиялық ерекшеліктері;
- ✓ оқушылардың **мобильдік мінез-құлқын диагностикалау әдістері**;
- ✓ тәуелділіктің алдын алуға бағытталған **профилактикалық және коррекциялық бағдарламалар**;
- ✓ педагогикалық ұжыммен және ата-аналармен жұмыс жүргізу мазмұны.

Сонымен қатар, болашақ педагог-психологтардың кәсіби даярлығында **құндылықтық-бағдарлық компоненттің** маңызы зор. Яғни, студенттерде оқушы

тұлғасының психикалық саулығын сақтау, саналы цифрлық мәдениетті қалыптастыруға деген жауапкершілік көзқарас орнығуы қажет.

Педагог-психологтарды даярлаудың *технологиялық аспектісі* білім беру үдерісінде қолданылатын әдістер, формалар мен педагогикалық технологиялардың жиынтығын білдіреді. Бұл аспект болашақ мамандардың теориялық білімді практикамен ұштастыра алу қабілетін қалыптастыруға бағытталады.

Технологиялық аспект аясында келесі тәсілдер тиімді болып табылады:

- ✓ **интерактивті оқыту технологиялары** (тренингтер, іскерлік ойындар, кейс-стади);
- ✓ проблемалық және жобалық оқыту әдістері;
- ✓ цифрлық білім беру платформалары мен онлайн құралдарды пайдалану;
- ✓ практикалық бағытталған сабақтар мен психологиялық практикумдар;
- ✓ симуляциялық жаттығулар мен модельдеу әдістері.

Аталған технологиялар болашақ педагог-психологтардың оқушылардың мобильдік тәуелділігін ерте анықтау, алдын алу және түзету бойынша нақты кәсіби әрекеттерді меңгеруіне мүмкіндік береді. Сонымен бірге, технологиялық аспект студенттердің рефлексиялық қабілетін, коммуникативтік дағдыларын және кәсіби икемділігін дамытуға ықпал етеді.

Цифрлық трансформация педагог-психологтың кәсіби қызметінің мазмұнын кеңейтуді талап етеді. Қазіргі педагог-психолог:

- оқушылардың цифрлық мінез-құлқын талдай алуы;
- мобильдік тәуелділіктің психологиялық белгілерін анықтауы;
- алдын алу және коррекциялық бағдарламаларды әзірлеуі;
- ата-аналар мен педагогтерге цифрлық қауіпсіздік бойынша кеңес беруі тиіс [4].

Цифрлық трансформация жағдайында педагог-психологтардың кәсіби қызметіне қойылатын талаптар едәуір өзгеруде. Осыған байланысты, біз оқушылардың мобильдік тәуелділігінің алдын алуға бағытталған мамандарды даярлау үдерісін жетілдіру үшін келесі ғылыми-әдістемелік ұсыныстарды береміз.

Біріншіден, педагог-психологтарды даярлайтын жоғары оқу орындарының білім беру бағдарламаларына **«Цифрлық психология», «Медиапсихология», «Цифрлық тәуелділіктердің алдын алу»** сияқты элективті курс және міндетті пәндерді енгізу ұсынылады. Бұл пәндер болашақ мамандардың мобильдік тәуелділіктің психологиялық механизмдерін терең түсінуіне мүмкіндік береді.

Екіншіден, мамандардың кәсіби даярлығында **практикалық-бағдарлы оқытуды** күшейту қажет. Атап айтқанда, оқушылардың цифрлық мінез-құлқын диагностикалау әдістемелерін меңгерту, мобильдік тәуелділік тәуекелі бар топтармен жұмыс жүргізу дағдыларын қалыптастыру, сондай-ақ алдын алу және коррекциялық бағдарламаларды модельдеу маңызды болып табылады.

Үшіншіден, педагог-психологтардың **цифрлық құзыреттілігін** арттыруға бағытталған біліктілікті арттыру курстары мен тренингтер жүйесін дамыту қажет. Бұл курстарда цифрлық ортада психологиялық кеңес беру, онлайн-профилактикалық жұмыстарды ұйымдастыру және цифрлық қауіпсіздік мәдениетін қалыптастыру мәселелері қамтылуы тиіс.

Төртіншіден, болашақ педагог-психологтарды даярлау барысында **пәнаралық ықпалдастықты** күшейту ұсынылады. Психология, педагогика, ақпараттық технологиялар және әлеуметтік жұмыс салаларының тоғысында ұйымдастырылған интеграциялық курстар мамандардың кешенді кәсіби көзқарасын қалыптастырады.

Бесіншіден, педагог-психологтарды даярлау үдерісінде **ата-аналармен және педагогтермен өзара әрекеттесу дағдыларын** қалыптастыруға ерекше назар аудару қажет. Мобильдік тәуелділіктің алдын алу тек оқушымен ғана емес, оның әлеуметтік ортасымен бірлескен жүйелі жұмысты талап етеді.

Алтыншыдан, педагог-психологтардың даярлық деңгейін бағалау барысында **құзыреттілікке негізделген бағалау жүйесін** енгізу ұсынылады. Бұл жүйе мамандардың

теориялық білімін ғана емес, нақты кәсіби жағдайларда мобильдік тәуелділіктің алдын алу қабілетін анықтауға мүмкіндік береді

Қорытынды

Қорытындылай келе, цифрлық трансформация жағдайында оқушылардың мобильдік тәуелділігінің алдын алу педагог-психологтардың кәсіби даярлығына тікелей байланысты екені анықталды. Әдеби шолу нәтижелері педагог-психологтарды даярлау үдерісін жаңғырту, цифрлық құзыреттілікті арттыру және алдын алу жұмыстарының ғылыми-әдістемелік негізін күшейту қажеттігін көрсетті. Бұл бағыттағы жұмыстар білім беру жүйесінде оқушылардың психологиялық саулығын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Осылайша, педагог-психологтарды даярлаудың мазмұндық және технологиялық аспектілері өзара тығыз байланыста жүзеге асуы тиіс. Мазмұндық компонент кәсіби білімнің негізін қаласа, технологиялық аспект сол білімді тәжірибеде тиімді қолдануға жағдай жасайды. Бұл екі аспектінің үйлесімділігі болашақ педагог-психологтардың оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуда кәсіби тұрғыда даяр болуын қамтамасыз етеді.

Қорытындылай келе, ұсынылған бағыттар педагог-психологтарды цифрлық трансформация жағдайында оқушылардың мобильдік тәуелділігінің алдын алуға даярлаудың тиімді моделін қалыптастыруға негіз болады. Бұл өз кезегінде білім беру жүйесінде оқушылардың психологиялық саулығын сақтауға және нығайтуға ықпал етеді.

Пайдаланылған дереккөздер тізімі

1. Griffiths M. Behavioural addiction and digital technology. *Journal of Behavioral Sciences*, 2019.
2. Young K.S. *Internet and Mobile Addiction: Psychological Aspects*. New York: Academic Press, 2018.
3. Иванов И.П. *Психология цифровых зависимостей*. Москва: Педагогика, 2020.
4. Тоқтарбаева Б.А. Цифрлық білім беру ортасы және оқушы психологиясы. Алматы: Ғылым, 2021.
5. Қожахметова А.К. Жасөспірімдердің интернетке тәуелділігінің алдын алу жолдары. *Педагогика және психология*, 2022.

ӘОЖ 378:159.9:004

ЦИФРЛАНДЫРУ ДӘУІРІНДЕГІ БОЛАШАҚ ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГТЫҢ КӘСІБИ ИМИДЖІ: ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

К.К. Шакаримова, Сламбекова Т.С., Хасан Арслан

***vip.shakarimava@mail.ru**

¹*С. Аманжолов атындағы ШҚУ, Өскемен қ., Қазақстан

²Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

³Чанаккале, Он сегіз март университеті, Чанаккале, Түркия

Аннотация. Бұл мақалада цифрландыру дәуіріндегі болашақ педагог-психологтардың кәсіби имиджін қалыптастырудың ғылыми-теориялық аспектілері қарастырылады. Зерттеудің мақсаты – цифрлық орта жағдайында болашақ педагог-психологтардың кәсіби имиджін қалыптастырудың мазмұнын, құрылымдық компоненттерін және оның педагогикалық-психологиялық негіздерін айқындау. Автор қазіргі қоғамдағы цифрландыру үдерісінің білім беру саласына әсерін, педагогикалық кадрларды даярлаудағы жаңа талаптарды және цифрлық мәдениеттің кәсіби бейнеге ықпалын талдайды. Зерттеу әдіснамасы ретінде жүйелі-құрылымдық талдау, салыстырмалы және контенттік талдау, теориялық модельдеу тәсілдері қолданылды. Бұл әдістер педагогикалық, психологиялық және имидждік тұжырымдарды біріктіре отырып, кәсіби имидждің цифрлық ортада қалыптасу заңдылықтарын анықтауға мүмкіндік берді. Зерттеудің ғылыми жаңалығы мен құндылығы болашақ педагог-психологтың кәсіби имиджін цифрлық мәдениетпен өзара байланыста қарастыруында, сондай-ақ оның кәсіби өзіндік презентациясын дамыту жолдарын айқындауында көрініс табады. Зерттеу